

OD REDAKCJI

Kolejny, 53 tom *Historyki* oprócz rozpraw prezentowanych w tradycyjnych dla naszego pisma działach, takich jak problemy, warsztat badań historycznych, ludzie–idee–poglądy oraz nowego działu, jakim są wspomnienia historyczek i historyków, zawiera materiały związane z dwoma ważnymi dla naszej historiografii wydarzeniami mającymi miejsce w roku 2022.

Pierwsza część tego tomu zawiera materiały dotyczące XXIII Międzynarodowego Kongresu Nauk Historycznych, który odbył się w dniach 21–27 sierpnia 2022 roku w Poznaniu. W dziejach tych niezmiernie ważnych dla środowiska historycznego spotkań Polska jest jednym z nielicznych państw, któremu dane było zorganizować aż dwa kongresy. Jak dotąd dwukrotnie kongresy gościły jedynie we Francji (Paryż), Włoszech (Rzym) i Norwegii (Oslo). Idea powszechnych spotkań historyków narodziła się pod koniec XIX wieku z inicjatywy René de Maulde-La Clavière. Pierwsze spotkanie poświęcone historii dyplomacji miało miejsce w Hadze w 1898 roku. Pierwszy kongres obejmujący całościowe spektrum badań historycznych odbył się w Paryżu w 1900 roku – od tego kongresu rozpoczyna się ich numeracja. Polscy historycy odegrali niemalą rolę w ich dziejach. Licznie uczestniczyli zarówno w kongresach przed pierwszą wojną światową, w okresie międzywojennym, jak i po drugiej wojnie. Szczególne znaczenie ma dla nas VII kongres, który odbył się w 1933 roku w Warszawie. Wpłynął on zarówno na linię rozwoju tej inicjatywy historiograficznej w świecie, jak i wniósł wiele do zagadnienia popularyzacji polskich osiągnięć badawczych na forum międzynarodowym. Tak zaszczytne dla naszego kraju wyróżnienie, jakim było przyznanie nam organizacji XXIII Kongresu, było zasługą zabiegów naszych poznańskich kolegów z Uniwersytetu Adama Mickiewicza, w szczególności Krzysztofa Makowskiego, obecnego wiceprezydenta Comité International des Sciences Historiques, oraz Ewy Domańskiej, od 2015 roku przewodniczącej International Commission for the Theory and History of Historiography i Tomasza

Schramma, przewodniczącego Komitetu Nauk Historycznych PAN. *Historyka* dokumentuje to wydarzenie, publikując oryginalne przemówienia otwierające i zamykające kongres oraz oficjalne sprawozdanie Krzysztofa Makowskiego z jego przebiegu w języku angielskim. Sprawozdanie w języku polskim ukaże się w cennym powszechnie w naszym kraju kwartalniku *Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym*. Wzbogacamy te materiały sprawozdaniem przygotowanym przez Piotra Kowalewskiego Jahromi, jednego z polskich uczestników tego wydarzenia, oraz wywiadami z zagranicznymi uczestnikami Kongresu. Czytelnicy odnajdą wśród rozmów wielu spośród autorów znanych im z rozlicznych i często cytowanych prac.

Druga część tomu jest z kolei poświęcona badaniom historycznym i postaci Józefa Andrzeja Gierowskiego. Publikowane tu materiały zostały nadesłane przez uczestników sesji naukowej zorganizowanej przez grono jego uczniów dla uczczenia 100. rocznicy urodzin tego wybitnego polskiego historyka drugiej połowy XX i początków XXI wieku. Sesja była zatytułowana „Rzeczpospolita wielu narodów i jej sąsiedzi w epoce nowożytnej. Józef Andrzej Gierowski w kręgu badań i poszukiwań dróg do nowej krakowsko-wrocławskiej szkoły historycznej”. Odbyła się w Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego 24 listopada 2022 roku. Bardzo dziękujemy obu naszym redaktorom gościnnym tego tomu za zebranie i opracowanie nadesłanych materiałów. Zaznaczona w tytule sesji, i tym samym części, idea powstania nowej polskiej szkoły historycznej krakowsko-wrocławskiej wypływa z życiorysu i sfer oddziaływania jej założyciela – Józefa Andrzeja Gierowskiego. Jak pokazują zamieszczone tu materiały, szkoła ta stała się jednym z fundamentów ważnego nurtu w dziejach najnowszej polskiej historiografii, jakim było stworzenie i rozwój badań sasologicznych. Nurtu, który Gierowski współtworzył z Jackiem Staszewskim z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W efekcie prac ojców tego nurtu oraz ich uczniów doszło do przewartościowania ocen dotyczących rządów Sasów, a także dziejów zarówno społecznych, jak i kulturowych Rzeczypospolitej Obojga Narodów tych czasów. Publikując materiały z tej sesji, redakcja *Historyki* chce podkreślić znaczenie Gierowskiego, jego szkoły oraz współtworzonego przez niego nurtu w najnowszych dziejach współczesnej historiografii polskiej.

Zasygnalizowaliśmy na wstępie utworzenie nowego działu, który ma swój początek w tym numerze. Składać się nań będą wspomnienia historyczek i historyków naszej epoki, postaci ważnych i ciekawych z punktu widzenia życia naszej społeczności. Zaczynamy od uwag o Uniwersytecie widzianym oczami obecnego przewodniczącego komisji nauk historycznych PAN, Tomasza Schramma. Wierzymy, że ta innowacja nie tylko uatrakcyjni nasze pismo, ale wniesie istotny element dokumentacji zdarzeń i zjawisk zachodzących w naszej nauce historycznej.

Last but not least, jest nam niezwykle miło poinformować czytelników, że z inicjatywy Komisji Teorii Historii i Historii Historiografii oraz Metodologii Historii Komitetu Nauk Historycznych PAN powróciliśmy do idei przyznawania dorocznej nagrody im. Marcelego Handelsmana. W nowej edycji instytucjami organizującymi konkurs są: Kolegium Redakcyjne rocznika naukowego *Historyka*

i Krakowski Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego jako inicjatorzy nagrody, Komisja Teorii Historii i Historii Historiografii oraz Metodologii Historii Komitetu Nauk Historycznych PAN, a także Zarząd Główny Towarzystwa Historiograficznego. Sponsorami nagrody są Polskie Towarzystwo Historyczne oraz Towarzystwo Historiograficzne.

Jest nam niezwykle miło poinformować, że w tegorocznej edycji pierwszą nagrodę jednomyślnie przyznano Marcie Pawlińskiej za pracę pod tytułem: „«Nie trzeba się załamywać, jest się przecież mężczyzną». Obrazy męskości w pamiętnikach konkursowych polskich mężczyzn pracujących przymusowo na rzecz Trzeciej Rzeszy”, napisaną pod kierunkiem Piotra M. Majewskiego i obronioną w Instytucie Historii Uniwersytetu Warszawskiego w roku 2022. Na łamach naszego pisma publikujemy zmieniony regulamin nagrody oraz protokół jury z konkursu za rok 2023. Jednocześnie informujemy, że w konkursie w roku przyszłym rozpatrywać będziemy wyłącznie prace doktorskie.

*Jakub Muchowski
Krzysztof Zamorski*